

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „По-конструктивна роля на гражданското общество при прилагането на законодателството в областта на околната среда“

(Проучвателно становище)

(2020/C 47/07)

Докладчик: **Arnaud SCHWARTZ**

Съдокладчик: **István KOMORÓCZKI**

Консултация	Европейска комисия, 18.12.2019 г.
Правно основание	член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз проучвателно становище
Решение на Бюрото	11.12.2018 г.
Компетентна секция	„Земеделие, развитие на селските райони, околна среда“
Приемане от секцията	1.10.2019 г.
Приемане на пленарна сесия	30.10.2019 г.
Пленарна сесия №	547
Резултат от гласуването („за“/„против“/„възпържал се“)	152/3/1

1. **Заклучения и препоръки**

1.1. В искането си за настоящото становище Европейската комисия (ЕК) посочва, че организираното гражданско общество — „работодателите, работниците и другите му представители — е от основно значение за прилагането“. ЕИСК е съгласен с това и както и в предходни становища ⁽¹⁾ ⁽²⁾ подчертава факта, че законодателството в областта на околната среда не се прилага правилно поради липсата на политическа воля на всички институционални равнища. Това не е свързано с недостатъчно или неконструктивно изпълнение на ролята на гражданското общество.

1.2. Ето защо ЕИСК призовава ЕК да разработи по-добра рамка за привеждане в съответствие на равнището на ЕС. То следва да се постигне чрез по-прозрачно и решително разглеждане на жалбите и нарушенията, но и чрез добавяне на по-големи човешки и финансови ресурси (напр. по линия на многогодишната финансова рамка (МФР)). Целта е да се обясни какво представлява законодателството на ЕС в областта на околната среда, да се провери дали то се прилага правилно, да бъде оценено и при необходимост да се оказва съдействие на съдилищата да изпълняват своите правомощия.

1.3. ЕИСК подкрепя извършването на прегледа на изпълнението на политиките на ЕС в областта на околната среда (ПИПОС), който е от ключово значение за предоставянето на широк набор от информация в областта на околната среда по въпроси като устойчивостта, изменението на климата и качеството на живота в Европа. Комитетът обаче очаква ЕК и държавите членки да изпълнят своите задължения, като включат становищата на организациите на гражданското общество (ОГО) в ПИПОС и в докладите по държави.

1.4. ЕИСК също така настоява ЕК да включва ОГО систематично в бъдещите проверки за пригодност на правото на ЕС в областта на околната среда, както и в бъдещите процедури по ПИПОС на национално равнище и на равнището на ЕС. Те трябва да бъдат включвани на много ранен етап по време на определянето на критериите за оценка в сътрудничество с ЕИСК или със съответните комитети в зависимост от равнище, на което се провежда — европейско, национално или местно.

⁽¹⁾ Становище на ЕИСК относно „Действия на ЕС за подобряване на спазването на законодателството и управлението в областта на околната среда“ (ОВ С 283, 10.8.2018 г., стр. 83).

⁽²⁾ Становище на ЕИСК относно „Прилагане на законодателството на ЕС в областта на околната среда: качество на въздуха, водите и отпадъците“ (ОВ С 110, 22.3.2019 г., стр. 33).

1.5. ЕИСК настоява ЕК да гарантира, че държавите членки ще разработят, въведат и експлоатират хармонизирани, екологосъобразни и устойчиви данъчни системи въз основа на принципа „замърсителят плаща“. По този начин ресурсите ще се преразпределят систематично към онези, които работят за предотвратяване на замърсяването на почвите, водите и въздуха. Този принцип следва да се прилага и за общините и други местни или регионални органи.

1.6. ОГО и МСП, които работят в областта на околната среда, следва да бъдат ангажирани в по-голяма степен при предоставянето на информация на служителите и осигуряването на образование и обучение в областта на околната среда, за да се гарантира основното разбиране на тези въпроси от страна на широката общественост. Това сътрудничество следва да се подкрепя и финансира от държавите членки. Задължителното образование по теми, свързани с климата и околната среда (във възрастта 6 — 18 години), следва да бъде част от националната учебна програма на всяка една държава, а ОГО, които работят в сферата на околната среда, следва да бъдат ангажирани задължително в теоретичната и практичната работа след 2020 г.

1.7. На политическо равнище ЕИСК настоятелно призовава всички държави членки най-малкото да създадат министерство за опазване на околната среда, което ще даде възможност за по-голям акцент и по-добра координация и прилагане на правото в областта на околната среда.

1.8. С цел да се намали нашият екологичен отпечатък и да се затвърди устойчивото развитие, ЕИСК настоятелно призовава държавите членки изцяло да прилагат стратегии за екологосъобразни обществени поръчки по такъв начин, че ЕК редовно и пряко да следи за тяхното изпълнение. Тя следва да отиде по-далеч, като изиска ОГО да бъдат консултирани при подготовката на екологосъобразните обществени поръчки и финализирането на постъпващите оферти. ЕК също така следва да предложи използването на средства от ЕС за засилване на положителното въздействие на екологосъобразните обществени поръчки.

1.9. ЕС трябва да помогне за разработването на местни модели за развитие и за популяризирането на набиращото скорост опазване на околната среда по места. Поради тези причини на местно равнище е необходимо по-видимо присъствие на ЕС, за да се гарантира доброто изразходване на средствата от ЕС и ангажирането на съответните заинтересовани страни от публичния и частния сектор в правилното прилагане на законодателството в областта на околната среда и в управлението. По този начин би могло да се отговори и на необходимостта да се гарантира, че хората, живеещи в отдалечените региони на ЕС, и техните организации получават подкрепа и към тях се подхожда като към ключова част от ЕС. ЕК следва да гарантира, че е нает персонал, който е достатъчно добре обучен по отношение на достъпа до информация и правосъдие и особено в сферата на проверките с цел наблюдение на правилното прилагане.

1.10. ЕИСК отбелязва, че когато популяризира и защитава икономиката на ЕС по време на глобални търговски преговори, ЕК трябва да гарантира и категорично да отстоява нашите основни екологични и социални стандарти. Това не само е начин за укрепване на европейската конкурентоспособност, подобряване на образа на Европа и осигуряване на бъдеще за нейното население и територии, но и възможност да се покаже на други части на света един по-демократичен и устойчив метод на управление въз основа на по-голямо ангажиране на ОГО.

1.11. ЕИСК предлага да се създаде тристранен орган (ЕК, държави членки и ОГО) за уреждане на спорове и/или за обсъждане на проблеми, повдигнати от ОГО, преди възникването на потенциална вреда за околната среда или търсенето на средства за правна защита. Освен това независим научен консултативен орган на ЕС следва да може да дава препоръки на ЕК, когато ОГО докладват за проблем. ЕК следва да представя и мотивирани решения.

1.12. Държавите членки и ЕК следва да оказват по-голяма политическа, финансова и професионална подкрепа на МСП и ОГО, за да могат те да насочат усилията си към опазването на околната среда след 2020 г.

2. Общи бележки

2.1. *Ролята на гражданското общество в управлението, прилагането и оценката на законодателството в областта на околната среда*

Контекст

2.1.1. През декември 2018 г. първият заместник-председател на ЕК Франс Тимерманс отправи писмо до председателя на ЕИСК с искане за настоящото проучвателно становище, заявявайки, че „гражданското общество — работодателите, работниците и другите му представители — е от основно значение за прилагането“. ЕИСК — гласът на организираното гражданско общество — отразява мненията на обществото в ЕС на местно равнище по въпроси, които попадат в обхвата на посочените в цитираното по-горе писмо теми.

2.1.2. През последните няколко години ЕИСК е приел няколко становища на тази тема, които ЕК следва да вземе предвид ⁽³⁾ ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Становище на ЕИСК относно „Действия на ЕС за подобряване на спазването на законодателството и управлението в областта на околната среда“ (ОВ С 283, 10.8.2018 г., стр. 83).

⁽⁴⁾ Становище на ЕИСК относно „Прилагане на законодателството на ЕС в областта на околната среда: качество на въздуха, водите и отпадъците“ (ОВ С 110, 22.3.2019 г., стр. 33).

2.1.3. Във връзка с все по-големите тревоги на гражданите по света относно околната среда ⁽⁵⁾, ЕИСК би желал да напомни на ЕК, че един от най-големите проблеми за по-доброто прилагане на законодателството в областта на околната среда е липсата на политическа воля на местно, национално и европейско равнище. Това води и до липсата на достатъчно човешки и финансови ресурси (например по линия на многогодишната финансова рамка), които са необходими, за да се обясни целта на законодателството в областта на околната среда, да се гарантира неговото правилно прилагане, да се помага на съдилищата да изпълняват правомощията си, когато е необходимо ⁽⁶⁾, и да се прави оценка на това законодателство. С други думи незадоволителното прилагане на законодателството в областта на околната среда не се дължи на недостатъчно и неконструктивно изпълнение на ролята на гражданското общество. ЕИСК счита, че проблемът е основно в законодателните органи, които просто не му обръщат достатъчно внимание.

2.1.4. И накрая, но не на последно място, ЕИСК твърди, че по-силната роля на организираното гражданско общество в управлението, прилагането и оценката на регламентите на ЕС в областта на околната среда е от съществено значение за постигането на целите на ООН за устойчиво развитие (ЦУР), като се започне от ЦУР 1, и за прилагането на практика на глобалните споразумения относно изменението на климата. Поради това ЕИСК насочва вниманието на компетентните органи към редица общи, секторни и актуални подобрения, посочени в настоящото становище.

Достъп до информация

2.1.5. ЕИСК категорично подкрепя прегледа на изпълнението на политиките на ЕС в областта на околната среда, който е от ключово значение за предоставянето на широк набор от информация в областта на околната среда по въпроси, като например устойчивостта, изменението на климата и качеството на живота в Европа. Той очаква ЕК и държавите членки да изпълнят своите задължения, като включат становищата на ОГО в ПИПОС и в докладите по държави.

2.1.6. ЕИСК настоява ЕК да изиска от държавите членки да приемат механизъм, който да позволява достъп до информация в областта на околната среда в рамките на един месец (Конвенция от Орхус ⁽⁷⁾). Вече не е приемливо обществеността да бъде принудена да чака — понякога повече от година — преди да получи достъп до тази информация.

2.1.7. ЕИСК също така призовава ЕК да подобри комуникацията и по-редовно и ефикасно да популяризира визията на директивите на ЕС чрез социалните медии, като ОГО биха могли да я подкрепят. Продължавашото обучение и образование по въпроси, свързани с околната среда, са от ключово значение.

Участие

2.1.8. ЕИСК настоява ЕК да включва ОГО систематично ОГО в бъдещите проверки за пригодност на регламентите на ЕС в областта на околната среда, както и в бъдещите процедури по ПИПОС на национално равнище и на равнището на ЕС. Това включване следва да става на много ранен етап, когато се определят критериите за оценка, в сътрудничество с ЕИСК и съответните комитети на национално и местно равнище.

2.1.9. ЕИСК отново подчертава позицията си от предходни становища ⁽⁸⁾ ⁽⁹⁾, че ефективното прилагане на мерките за опазване на околната среда зависи отчасти от предоставянето на по-активна роля на гражданското общество (работодатели, работници и други заинтересовани страни). ЕИСК отново отправя своя призив за по-силно и по-структурирано участие на ОГО, което би укрепило ПИПОС. Например ОГО, занимаващи се с въпроси в сферата на околната среда на национално равнище, и научните среди трябва да имат възможност да допринасят чрез опита и познанията си за докладите по държави, структурирания диалог с всяка държава и свързаните с тях последващи действия.

2.1.10. Същото важи и за търговските преговори на ЕС: ЕК трябва да гарантира и категорично да отстоява нашите основни екологични и социални стандарти, когато популяризира и защитава икономиката на ЕС по време на глобални търговски преговори. Това не само е начин за укрепване на европейската конкурентоспособност, подобряване на образа на Европа и осигуряване на бъдеще за нейното население и територии, но и възможност да се покаже на други части на света един по-демократичен и устойчив метод на управление въз основа на по-голямо ангажиране на ОГО.

2.1.11. ОГО често биват призовавани да представляват и изразяват гласно притесненията на обществото във връзка с разходите и затрудненията при прилагането. Ето защо ЕИСК предлага ОГО да играят роля на по-ранен етап в процедурите, когато се иска да организират консултации и да стават участници в разрешаването на спорове. ЕИСК счита, че разрешаването на спорове следва да става по-рано в процеса.

⁽⁵⁾ <https://glocalities.com/latest/reports/environmental-concern>

⁽⁶⁾ Становище на ЕИСК относно „Прилагане на законодателството на ЕС в областта на околната среда: качество на въздуха, водите и отпадъците“ (ОВ С 110, 22.3.2019 г., стр. 33) (заклучение 1.5)

⁽⁷⁾ <https://ec.europa.eu/environment/aarhus/>

⁽⁸⁾ Становище на ЕИСК относно „Преглед на изпълнението на политиките на ЕС в областта на околната среда“ (ОВ С 345, 13.10.2017 г., стр. 114).

⁽⁹⁾ Становище на ЕИСК относно „Прилагане на законодателството на ЕС в областта на околната среда: качество на въздуха, водите и отпадъците“ (ОВ С 110, 22.3.2019 г., стр. 33).

2.1.12. ЕИСК предлага да се създаде тристранен орган (ЕК, държави членки и ОГО) за уреждане на спорове и/или за обсъждане на проблеми, повдигнати от ОГО преди възникването на потенциална вреда за околната среда или търсенето на средства за правна защита. Освен това независим научен консултативен орган на ЕС следва да може да дава препоръки на ЕК, когато ОГО докладват за проблем. ЕК следва да представя и мотивирани решения.

Достъп до правосъдие

2.1.13. Още веднъж, като се позовава на свое становище ⁽¹⁰⁾, ЕИСК призовава ЕК да работи за подобряване на достъпа на гражданското общество до правосъдие (напр. правото на ОГО да се явяват пред Съда на Европейския съюз и да има специализирани съдии и прокурори на равнището на ЕС и на национално и местно равнище).

2.1.14. За да се подобри достъпът до правосъдие, ЕИСК също така счита, че гражданите следва да могат да се обръщат директно към Съда на Европейския съюз, както могат към Европейския съд по правата на човека, когато транспонирането на законодателството на ЕС в националното законодателство е изложено на риск и националните средства за защита са изчерпани.

2.1.15. Предвид честите случаи на изключително бавно съдебно производство, ЕИСК призовава ЕК да обмисли издаването на разпоредения в областта на околната среда за въпроси, различни от спешните случаи, които държавите членки трябва да спазват, като в случай на непосредствена вреда за околната среда работата се прекратява в очакване на решение на Общия съд на Европейския съюз.

2.1.16. ЕИСК също така настоява ЕК да създаде подходящ механизъм за инвестиране на глобите, платени за причиняване на щети върху околната среда, в действия, насочени към подпомагане на опазването на околната среда.

2.2. Предложения на гражданското общество относно ролята на МСП, работодателите, профсъюзите и екологичните организации при прилагането на законодателството в областта на околната среда

Ролята на МСП при прилагането на законодателството в областта на околната среда

2.2.1. Както посочва в предходно свое становище ⁽¹¹⁾, ЕИСК, подобно на ЕК, е предпазлив, отчитайки факта, че недостатъчното спазване на механизмите за осигуряване на прилагането на законодателството и управлението в областта на околната среда е, за съжаление, фактор, допринасящ за нелоялна конкуренция и причиняващ икономически щети.

2.2.2. МСП, и по-специално микропредприятията, представляват 99,8 % от предприятията в Европа: показателите, които ги определят като такива, са или броят на служителите им, или обемът на оборота и балансът им ⁽¹²⁾. Приносът на МСП за създаването на стойност и заетост, както и тяхното въздействие върху околната среда са значителни. Въпреки че поотделно МСП обикновено разполагат с ограничени човешки и финансови ресурси, в интерес на всички е те да се мобилизират и насърчават с цел да се акцентира в по-голяма степен върху правилата за опазване на околната среда. Капацитетът и участието на МСП в областта на иновациите, обновлението, създаването на работни места и поддържането на социалния напредък са много важни за постигането на ЦУР и на целите на Парижкото споразумение относно изменението на климата в световен мащаб. Има редица други важни области, като например здравеопазването, селското стопанство, производството, туризма и хотелиерството, услугите и стопанската дейност като цяло, в които разработването и хармонизирането на екологични стандарти, гарантирането на устойчиво развитие и разрешаването на проблемите във връзка с изменението на климата са от ключово значение. В това отношение ЕК, държавите членки и ОГО действително трябва да работят по-тясно с МСП.

2.2.3. ЕИСК призовава ЕК да гарантира, че държавите членки ще разработят, въведат и експлоатират хармонизирани, екологични, устойчиви и екологосъобразни данъчни системи въз основа на принципа „замърсителят плаща“. По този начин ресурсите ще се преразпределят систематично към онези, които се борят за предотвратяване на замърсяването на почвите, водите и въздуха. Този принцип следва да се прилага и за общините и други местни или регионални органи.

Ролята на профсъюзите и работодателите при прилагането на законодателството в областта на околната среда

2.2.4. ЕИСК призовава ЕК да субсидира част от разходите за обучение на служителите за познаване и прилагане на регламентите в областта на околната среда като част от организирани от профсъюзите и/или работодателите курсове.

⁽¹⁰⁾ Становище на ЕИСК относно „Действия на ЕС за подобряване на спазването на законодателството и управлението в областта на околната среда“ (ОВ С 283, 10.8.2018 г., стр. 83).

⁽¹¹⁾ Становище на ЕИСК относно „Действия на ЕС за подобряване на спазването на законодателството и управлението в областта на околната среда“ (ОВ С 283, 10.8.2018 г., стр. 83).

⁽¹²⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32003H0361>

2.2.5. ОГО, които работят в областта на защитата на околната среда, и МСП следва да бъдат ангажирани в по-голяма степен при предоставянето на информация на служителите и осигуряването на образование и обучение в областта на околната среда, за да се гарантира основното разбиране на тези въпроси от страна на широката общественост. Това сътрудничество следва да се финансира от държавите членки. Задължителното образование по теми, свързани с климата и околната среда (във възрастта 6 — 18 години), следва да бъде част от националната учебна програма на всяка една държава, а ОГО, които работят в сферата на околната среда, следва да бъдат ангажирани задължително в теоретичната и практичната работа след 2020 г.

Ролята на ОГО, които работят в областта на околната среда, при прилагането на законодателството в тази област

2.2.6. ЕИСК настоява ЕК да гарантира, че бюджетът на ЕС покрива разходите, свързани с приноса на ОГО с нестопанска цел към процесите в ЕС и на национално равнище, както и към структурата на управление, прилагане и оценка на законодателството в областта на околната среда.

2.2.7. Като цяло държавите членки и ЕК следва да оказват по-голяма политическа, финансова и професионална подкрепа на МСП и ОГО, за да могат те да насочат усилията си към опазването на околната среда след 2020 г.

2.2.8. ОГО, активни в областта на околната среда, следва да могат да участват във вземането на решения относно използването на средства от ЕС на регионално равнище за проекти, които оказват въздействие върху околната среда. В допълнение ОГО следва да имат по-лесен достъп до тези средства.

2.2.9. Освен това тези ОГО трябва да могат да дават консултации и да участват в изготвянето на проекти на годишни доклади на държавите членки, свързани с директивите в областта на околната среда (напр. по отношение на Директивите за птиците и местообитанията или на състоянието на околната среда на всяка една държава). ЕК следва да бъде по-внимателна също и при гарантирането, че държавите членки публикуват навреме тези доклади (защото някои не се представят в сроковете, посочени в член 16 от Директивата за местообитанията ⁽¹³⁾ или член 9 от Директивата за птиците ⁽¹⁴⁾).

2.3. Предложения на организираното гражданско общество за ролята му при прилагането на законодателството в областта на околната среда по отношение на отпадъците, въздуха и биологичното разнообразие

Ролята на гражданското общество при прилагането на регламентите в областта на околната среда по отношение на отпадъците

2.3.1. ЕИСК изразява дълбока загриженост, че въз основа на доклада на ЕК при половината от държавите в ЕС има риск от неизпълнение на целта за рециклиране на 50 % от общинските отпадъци до 2020 г. ⁽¹⁵⁾.

2.3.2. ЕИСК настоятелно призовава ЕК и държавите членки постепенно да прекратят изгарянето и заравянето на подлежащи на рециклиране отпадъци. Крайно време е ЕК и държавите членки да спазват ангажиментите си по отношение на опазването на околната среда, вместо да възприемат аргументите на лобита, работещи срещу спешната необходимост от устойчива кръгова икономика с нулеви отпадъци.

2.3.3. В това отношение ЕИСК настоятелно призовава за активна роля на всички държави членки при поставянето на акцент върху опазването на околната среда и действията в интерес на околната среда. ЕК следва да поиска от държавите членки да създадат в рамките на своите правителства министерство с ресор опазване на околната среда и устойчиво развитие, което ще им позволи да акцентират в по-голяма степен върху координирането и прилагането на регламентите на ЕС в областта на околната среда.

2.3.4. С цел да се улесни постигането на целите по отношение на отпадъците и да се подпомогне този процес чрез по-добро образование и обучение, ЕИСК също така настоява държавите членки да започнат ясни образователни и информационни кампании за предотвратяване на образуването и управление на отпадъците, насочени към широката общественост, включително началните и средните училища. С цел да се подчертае по-добре общата социална отговорност за опазване на околната среда, ЕК и на държавите членки следва да отразяват редовно и много по-пространно в интернет целевите дейности на МСП и НПО по отношение на събирането и управлението на отпадъците. ЕИСК предлага, по примера на конкурса „Европейска зелена столица“ (през 2019 г. — Осло ⁽¹⁶⁾), от 2020 г. ЕК да предоставя на национални НПО, работещи в областта на околната среда, необходимите финансови ресурси да присъждат ежегодно в държавите членки подобна „зелена“ награда на три малки населени места в селските райони (по-големи или по-малки градове) въз основа на тяхното екологично представяне. Тази награда, разбира се, ще бъде повече символична, отколкото реална, като целенасоченият интерес от страна на местни и национални медии ще подчертае значението на този въпрос.

⁽¹³⁾ Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (ОВ L 206, 22.7.1992 г., стр. 7).

⁽¹⁴⁾ Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно опазването на дивите птици (ОВ L 20, 26.1.2010 г., стр. 7).

⁽¹⁵⁾ COM(2019) 149 final.

⁽¹⁶⁾ http://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/index_en.htm

2.3.5. Данъците, данъчните санкции, освобождаването от плащане на някои данъци и данъчните облекчения са важни стимули за икономическото управление и растежа на държавите при насърчването или обезсърчването на заинтересованите страни да намаляват, обезвреждат, унищожават и управляват отпадъците като полезен ресурс. С цел по-ефективно ангажиране на МСП в управлението на ресурсите от отпадъци и поддържане на по-добро качество на въздуха, ЕИСК предлага държавите членки да налагат по-високи данъци за депониране на отпадъци, сериозно да намалят или дори забранят изгарянето на отпадъци и във всички държави членки да се прилага принципът „*плащаш повече, ако изхвърляш повече*“, както и да се налагат санкции за замърсени подлежащи на рециклиране отпадъци. Въвеждането на „зелени“ (или екологосъобразни) данъци или еднократно данъчно облекчение за МСП, които внедряват ключови иновации в управлението и повторното използване на отпадъци, би било много полезно.

2.3.6. ЕИСК решително подкрепя основните цели, посочени в Рамковата директива за отпадъците⁽¹⁷⁾, в която се предвижда, че отпадъците следва да се управляват, без да се застрашава човешкото здраве и без да се вреди на околната среда, и по-конкретно без риск за водата, въздуха, почвата, растенията или животните, без да се предизвиква неудобство чрез шум или миризми и без да се въздейства отрицателно върху природната среда или местата, които са обект на специален интерес. Като последващо действие ЕК следва да допълни законодателството и политиката на ЕС в областта на отпадъците, като разработи комбинация от селективни методи за събиране на отпадъците („от врата до врата“, острови с отпадъци, места за изхвърляне на отпадъци, колективни обществени действия при събирането на отпадъци), и създаде национални мрежи на места за събиране на отпадъци. Тежестта от обезвреждането на отпадъци ще се намали чрез задължително въвеждане (и прилагане) на депозитната система за връщане на опаковки за еднократна употреба (пластмасови, алуминиеви, стъклени), интелигентно използване на обемисти отпадъци (центрове за повторна употреба), увеличаване на разделно събираните отпадъци (текстилни, биоразградими, опасни) и по-широко насърчване на компостирането у дома и в квартала заедно с финансова и техническа подкрепа за използването на компост.

2.3.7. ОГО и съответните МСП (основно дружествата за управление на отпадъци) следва да бъдат ангажирани по-активно в процеса на вземане на решения в областта на околната среда и прилагането им на национално равнище. Държавите членки следва да създадат схеми за финансово подпомагане за МСП, играещи активна роля при събирането, рециклирането и оползотворяването на отпадъци, както и като цяло по отношение на кръговата икономика.

2.3.8. С цел да се намали нашият екологичен отпечатък и да се затвърди устойчивото развитие, ЕИСК настоятелно призовава държавите членки изцяло да прилагат стратегии за екологосъобразни обществени поръчки по такъв начин, че ЕК редовно и пряко да следи за тяхното изпълнение. Тя следва да продължи да изисква ангажирането на националните НПО, извършващи дейност в областта на околната среда в държавите членки, с подготовката на екологосъобразните обществени поръчки и с финализирането на постъпващите оферти. ЕК също така следва да предложи използването на средства от ЕС за засилване на положителното въздействие на екологосъобразните обществени поръчки.

2.3.9. ПИПОС⁽¹⁸⁾ следва да се публикува редовно, като съответната информация се споделя без прекъсване. В публикувания на 4 април 2019 г. ПИПОС се цитира проучване, в което е изчислено, че общите разходи за обществото от сегашните пропуски в прилагането на законодателството в областта на околната среда възлизат на приблизително 55 млрд. евро годишно⁽¹⁹⁾.

2.3.10. През последните две години добре функционира обменът на експерти между агенциите в областта на околната среда и общините на държавите — членки на ЕС, което осигурява по-голяма осведоменост на заинтересованите страни. На новите идеи и най-добрите практики обаче следва да бъде дадена по-голяма онлайн гласност в държавите членки, като се гарантира редовното публикуване на съдържанието и резултатите от тези партньорски прояви. По-голямата ангажираност на ОГО и МСП на национално равнище може да доведе до по-тясно техническо или стопанско сътрудничество и по-бързо признаване на възможностите за МСП. ЕИСК настоятелно призовава ЕК да отбелязва ежегодно международните дни, посветени на екологията⁽²⁰⁾, като призовава и дава възможност на местните заинтересовани страни в държавите членки да мобилизират или финансират заинтересованите лица, предприятията, ОГО и властите да организират прояви за събиране и почистване на отпадъци и за подобряване на качеството на въздуха.

Ролята на гражданското общество при прилагането на законодателството в областта на околната среда по отношение на въздуха

2.3.11. Поради нарастващите проблеми със здравето и околната среда държавите членки следва да подобрят общото качество на въздуха и да ангажират по-активно НПО и предприятията в процеса на предотвратяване на замърсяването. Значително замърсяване на въздуха причиняват отоплението в домакинствата с въглища и влажна дървесина, изгарянето на търговски (напр. пластмаса, текстил), градински или други отпадъци на открито, старите превозни средства с двигатели, които водят до по-големи емисии на газове, гражданската и военната авиация⁽²¹⁾, автомобилният и морският транспорт, речните и презокеанските круизни кораби, заедно с някои промишлени и селскостопански практики.

⁽¹⁷⁾ Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. относно отпадъците и за отмяна на определени директиви (ОВ L 312, 22.11.2008 г., стр. 3) <http://ec.europa.eu/environment/waste/framework/>

⁽¹⁸⁾ http://ec.europa.eu/environment/eir/pdf/eir_2019.pdf

⁽¹⁹⁾ http://ec.europa.eu/environment/eir/pdf/study_costs_not_implementing_env_law.pdf

⁽²⁰⁾ https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_environmental_dates

⁽²¹⁾ Становище на ЕИСК относно „Схема за търговия с емисии от авиационни дейности“ (NAT/710) (ОВ C 288, 31.8.2017 г., стр. 75).

2.3.12. ЕИСК цени високо общата селскостопанска политика (ОСП), с която са въведени задължителни правила за опазване на околната среда с цел насърчаване на устойчивото развитие (член 11 от ДФЕС), за защита на потребителите (член 12), за хуманно отношение към животните (член 13) и т.н. ЕИСК насърчава ЕК да продължи да въвежда подобрения в тези области — напр. да въведе в ОСП нови мерки, свързани с подобряването на качеството на въздуха и намаляването на равнищата на емисиите. С цел обаче да се облекчат проблемите, свързани с разходите на малките стопанства и земеделските стопани, ЕС следва да приложи изцяло решението за създаването на подходяща инфраструктура за алтернативни горива⁽²²⁾ съгласно Директива 2014/94/ЕС за разгръщането на инфраструктура за алтернативни горива⁽²³⁾.

2.3.13. За да се намали замърсяването на въздуха от стари превозни средства, ЕК следва да преустанови трансграничните продажби на автомобили втора ръка, които са над петгодишни. Намаляването на автомобилния товарен транспорт, подобряването на условията за железопътен, морски и речен товарен транспорт и въвеждането на зони с ниски емисии в населените райони са ключови фактори за намаляването на замърсяването на въздуха. С цел да се избегне замърсяването на въздуха и шума, са необходими допълнителни усилия и използване на средства от държавите членки за замяна на сегашните остарели дизелови двигатели на автомобилите с електрически автомобили или поне с двигатели с по-ниски емисии в периода 2022—2027 г.

2.3.14. За да се подобри качеството на въздуха, ЕК следва да подкрепи държавите членки при модернизирването на подвижния състав, премахването на ограниченията на скоростта по железопътните линии, въвеждането на електронни системи за таксуване на камиони въз основа на изминатото разстояние по всички пътища и въвеждане на по-голямо диференциране на системата за таксуване въз основа на емисиите. На базата на редовен диалог с НПО и съответните МСП държавите членки следва да въведат такси за използването на пътищата в столиците (включително въвеждане на такса „задръстване“ до 2025 г.) и да създадат повече зони за пешеходци, по-големи паркове и други зелени зони в градовете. При планирането и въвеждането на тези зони НПО и МСП следва редовно да бъдат ангажирани и консултирани онлайн.

2.3.15. ЕИСК настоятелно призовава ЕК да обмисли създаването на регламенти за използване на повече енергия от възобновяеми източници и по този начин да увеличи техния дял в доставянето на електроенергия и отопление. И НПО, и МСП следва да бъдат ясно ангажирани при изготвянето на нови национални енергийни планове, които да доведат до намалено използване на енергия, особено на изкопаеми горива. Държавите членки следва да обсъдят реалните и осъществимите предложения в това отношение. Освен това най-добрите практики следва да бъдат признати и обезпечени с необходимите финансови ресурси. Държавите членки следва редовно да споделят своите най-добри практики в областта на околната среда.

Ролята на гражданското общество при прилагането на законодателството в областта на околната среда по отношение на биологичното разнообразие

2.3.16. За ЕИСК, особено по отношение на въздействието върху биологичното разнообразие, е от основно значение държавите членки да провеждат обществени консултации на ранен етап, когато всички варианти са все още отворени и има възможност за истински анализ на алтернативите. Основно от държавите членки и от компетентните органи зависи да гарантират, че отговорните за създаването на политиките лица възприемат това изискване сериозно и насърчават обществените консултации на ранен етап.

2.3.17. За да могат ОГО да водят истински дискусии с ЕК, следва да бъде ясно как тя функционира (особено начина, по който се вземат решенията) и какви са нейните очаквания (вида на очакваната информация), например в случай на неспазване на законодателството в областта на околната среда или на риск от нанасяне на вреди на биологичното разнообразие.

2.4. Предложения на гражданското общество по отношение на прилагането на законодателството в областта на околната среда и ролята на ЕК като пазител на Договорите

2.4.1. ЕИСК призовава ЕК да предоставя коментари на националните парламенти, когато държава членка транспонира законодателството на ЕС в областта на околната среда.

2.4.2. ЕИСК също така желае ЕК да изготвя бележки и констатации по искане на трети страни и да ги предоставя на съответните страни, когато върховен съд бива сезиран във връзка с национална разпоредба, транспонираща законодателството на ЕС в областта на околната среда.

2.4.3. ЕИСК настоява ЕК да припомни на държавите членки, че в законодателството на ЕС не съществува понятието „свърхтранспониране“ и че законодателството на ЕС в областта на околната среда изисква непрестанно предприемане на мерки за подобряване на състоянието на околната среда. Ето защо законодателството на ЕС забранява всяка тенденция за връщане назад.

⁽²²⁾ Становище на ЕИСК относно „План за действие относно инфраструктурата за алтернативни горива“ (ОВ С 262, 25.7.2018 г., стр. 69).

⁽²³⁾ Директива 2014/94/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2014 г. за разгръщането на инфраструктура за алтернативни горива (ОВ L 307, 28.10.2014 г., стр. 1) <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/94/oj?locale=bg>.

2.4.4. ЕИСК също така призовава ЕК да обясни на държавите членки, че законодателството на ЕС в областта на околната среда, което позволява дерогации от правилата на вторичното законодателство, изисква тези дерогации да бъдат строго определени от държавите, за да не противоречат на целите на Съюза.

2.4.5. ЕИСК насърчава ЕК да продължи да изготвя насоки за улесняване на тълкуването и прилагането на вторичното законодателство в областта на околната среда и по-специално в две области:

- a) отчитане на въпросите, свързани със здравето, при екологичните оценки;
- б) определяне на влажните зони въз основа на тяхната мултифункционалност.

2.4.6. ЕС трябва да помогне за разработването и спазването на местни модели за развитие и за популяризирането на опазването на околната среда. Ето защо в държавите членки са необходими по-редовни проверки по места от страна на ЕК, за да се гарантира, че средствата от ЕС се изразходват добре и че всички заинтересовани страни от публичния и частния сектор прилагат правилно регламентите в областта на околната среда и управлението. По този начин би могло да се отговори също и на общото изискване хората, живеещи в отдалечените региони на ЕС, и техните организации да получават подкрепа и към тях се подхожда като към ключова част от ЕС. ЕК следва да гарантира и наемането във всяка една държава членка на достатъчно на брой добре обучени служители в сферата на достъпа до информация и правосъдието, и дори още повече в сферата на мониторинга с цел наблюдение на правилното прилагане на регламентите в областта на околната среда.

2.4.7. ЕИСК призовава председателя на ЕК да предостави на члена на Комисията, отговарящ за опазването на околната среда, големи правомощия, особено по отношение на въпросите, свързани с околната среда и здравето. Този член на Комисията следва да акцентира и да се ангажира в по-голяма степен и с координирането на процесите в селските райони, повсеместното подобряване на качеството на живот и гарантирането, че националните предприятия спазват договорените изисквания в областта на околната среда. Конкурентоспособната икономика на бъдещето трябва да се превърне в икономика на красивото, обхващаща всичко, което е красиво и добро: културни, художествени, екологични и местни дейности, които подобряват качеството на живота. Една от нашите основни цели следва да бъде ръстът на вътрешното щастие, т.е. общото благосъстояние, който е свързан с една по-здравословна икономика и по-добри и по-устойчиви икономически, социални и екологични ценности, които могат да бъдат възродени отново.

Брюксел, 30 октомври 2019 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHER
